

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนากิจกรรมและสื่อการเรียนรู้ศิลปะเพื่อป้องกันการกลั่นแกล้งกันของนักเรียนระดับประถมศึกษา ผู้วิจัยได้มีการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

1. จิตวิทยาเด็กและพัฒนาการเด็ก
2. การกลั่นแกล้งรังแกและแนวทางการป้องกัน
3. การจัดการเรียนรู้ศิลปะและศิลปะบำบัด
4. การออกแบบกิจกรรมและสื่อการเรียนรู้
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. จิตวิทยาเด็กและพัฒนาการเด็ก

จิตวิทยาเด็กและพัฒนาการเด็กมีความสำคัญในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของเด็ก ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ จริยธรรม และการเข้าสังคม เป็นต้น

1.1 จิตวิทยาเด็ก

ในช่วงอายุ 6-12 ปี เป็นช่วงวัยเด็กตอนปลาย ซึ่งเป็นช่วงที่เด็กเรียนหนังสือในระดับประถมศึกษา จากเดิมที่เด็กใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ที่บ้าน ในช่วงวัยนี้จึงเป็นการออกสู่ออกกำลังกายอย่างจริงจัง เด็กจะได้เรียนรู้ในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะการปรับตัวที่โรงเรียน ทั้งเรื่องการเรียน การอยู่ในกฎระเบียบ การสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อน เด็กจะมีพัฒนาการที่รวดเร็วในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมั่นคงในสังคม

ด้านร่างกาย

ช่วงอายุ 6-12 ปี ร่างกายจะเปลี่ยนแปลงและมีความสามารถเพิ่มขึ้นหลายด้าน เด็กจะใช้กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กได้ดี ช่วงประถมศึกษาปีที่ 6 ร่างกายจะมีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างมาก โดยเด็กหญิงจะมีการเจริญเติบโตเร็วกว่าเด็กชาย

ด้านจิตใจและการเข้าสังคม

การที่เด็กจะอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ดีจะต้องมาจากรากฐานครอบครัวที่มีความรัก เอื้ออาทร และมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ซึ่งจะทำให้เด็กมีความรู้สึกดีต่อตนเอง เชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง มีอารมณ์มั่นคง และมีทัศนคติที่ดีต่อผู้อื่น หากเด็กมาจากครอบครัวที่มีปัญหาที่ส่งผลทำให้การปรับตัวกับครูและเพื่อนในโรงเรียนได้ สิ่งแวดล้อมรอบตัวของเด็กในวัยนี้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ช่วยให้เด็กสะสมประสบการณ์ชีวิตที่เป็นรากฐานสำคัญในการดำรงชีวิตต่อไปในอนาคต

ด้านอารมณ์

ควรส่งเสริมให้เด็กวัยนี้รู้จักควบคุมอารมณ์ ความรู้สึกของตนเอง และปรับตัวในสังคมอย่างเหมาะสม โดยฝึกฝนแนะนำ ให้คำชมเมื่อเด็กทำได้ดี และแก้ไขชักจูง แนะนำเมื่อเด็กทำตัวไม่เหมาะสม จะเป็นการสร้างเสริมความฉลาดทางอารมณ์ ที่เรารู้จักกันดีในนามของอีคิว (EQ) ซึ่งเป็นทักษะหรือศิลปะในการใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การชี้ให้เด็กเห็นถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคล มองข้ามความไม่ถูกใจ ชี้ให้เห็นข้อดีของคนอื่น การแสดงอารมณ์อย่างเหมาะสม เรียนรู้เรื่องความมีน้ำใจ เป็นนักกีฬา รู้จักแพ้ รู้จักผิดหวัง และรู้จักหาทางขจัดความรู้สึกผิดหวังไม่ให้มีมากหรือนานเกินไป พยายามทำใหม่ในครั้งต่อไป จะเป็นการเสริมสร้างทักษะของการควบคุมอารมณ์ ความรู้สึก การแก้ปัญหาหรือหาทางออก และการปรับตัว ซึ่งจะเป็นฐานให้แก้ปัญหาที่ซับซ้อนเพิ่มขึ้น

ด้านจริยธรรม

พัฒนาการทางด้านจริยธรรมของเด็กขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่เด็กได้รับจากคนทั้งในและนอกรบ้าน ความเชื่อเรื่องผิดถูก จะได้รับการปรับเปลี่ยนชัดเจนมีลักษณะที่ยืดหยุ่นมากขึ้น เด็กจะรู้จักมองคนอย่างลึกซึ้ง โดยเฉพาะที่เจตนาของบุคคลนั้น รวมทั้งสามารถเข้าใจบริบทของเหตุการณ์ คือเรื่องเดียวกันแต่ต่างสถานการณ์ ก็อาจตัดสินถูกผิดแตกต่างกันออกไปก็ได้ โดยในวัยนี้กลุ่มเพื่อนเริ่มมีบทบาทสำคัญต่อพัฒนาการทางด้านจริยธรรม โดยเรียนรู้ว่าควรเล่นอย่างไร และจะทำอย่างไรจึงจะเข้ากับคนอื่นได้ กฎเกณฑ์คืออะไร ต้องหัดเจรจาต่อรองเพื่อให้สิ่งที่ตัวเองคิดได้รับการยอมรับ ครูก็

เช่นกันมีส่วนขัดเกลาความสามารถในการตัดสินใจเรื่องถูกผิดของเด็ก ครูและผู้ปกครองที่มีลักษณะแข็งกระด้างและไม่ยืดหยุ่นอาจทำให้เด็กไม่สามารถพัฒนาจริยธรรมจากระยะต้นไปสู่ระยะต่อไปได้

1.2 พัฒนาการเด็ก

พัฒนาการ (development) คือ การเปลี่ยนแปลงหน้าที่การทำงานของร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์และสังคม ไปสู่วุฒิภาวะ พัฒนาการของเด็กทุกคนจะเป็นไปในหลักการและทิศทางเดียวกัน แตกต่างกันในความเร็วในการพัฒนา และอาจมีการหยุดชะงัก หรือล่าช้า ด้วยสาเหตุที่แตกต่างกัน หลักทั่วไปของพัฒนาการ มีดังนี้

1. มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
2. มีการเปลี่ยนแปลงตามลำดับขั้นตอนที่เหมือนกันทุกคน
3. เป็นผลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม
4. ขึ้นกับวุฒิภาวะของสมองและระบบประสาท
5. ทิศทางการพัฒนาจากศีรษะสู่ปลายเท้า จากส่วนกลางลำตัวถึงส่วนปลายมือ ปลายเท้า
6. มีการเคลื่อนไหว เปลี่ยนแปลงจากปฏิกิริยาสะท้อน (reflex) เป็นสิ่งที่สามารถควบคุมได้
7. พฤติกรรมมีการเปลี่ยนแปลงจากแบบภาพรวมทั่ว ๆ ไป เป็นแบบเฉพาะเจาะจงมากยิ่งขึ้น

พัฒนาการมีการแบ่งหมวดหมู่ได้หลายแบบ โดยทั่วไปมีการแบ่งเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. พัฒนาการด้านร่างกาย (psychomotor development) ประกอบด้วย พัฒนาการของกล้ามเนื้อมัดใหญ่ กล้ามเนื้อมัดเล็ก และการทำงานประสานกันของกล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย
2. พัฒนาการด้านสติปัญญา (cognitive development) สังกะตได้จากพัฒนาการของกล้ามเนื้อมัดเล็ก พัฒนาการทางภาษา ทั้งด้านการรับรู้ภาษา และการสื่อภาษา
3. พัฒนาการด้านอารมณ์ (emotional development) ประกอบด้วย การรับรู้อารมณ์ตนเอง และการจัดการอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม รวมถึงพัฒนาการทางคุณธรรมจริยธรรมด้วย (moral development)

4. พัฒนาการด้านสังคม (social development) ประกอบด้วยการพัฒนาทักษะการดูแลตนเอง และทักษะทางสังคม

นอกจากนี้ยังมีการแบ่งพัฒนาการเฉพาะทางในแต่ละเรื่องตามความสำคัญ เช่น พัฒนาการด้านการเล่น พัฒนาการด้านศิลปะ และพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น

จากการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาและพัฒนาการของเด็กในช่วงอายุ 6-12 ปี ซึ่งเป็นช่วงที่เด็กเรียนหนังสือในระดับประถมศึกษาพบว่า ช่วงวัยดังกล่าวเป็นช่วงที่เด็กเริ่มก้าวเข้าสู่สังคมภายนอกอย่างเต็มตัว โดยเด็กใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ที่โรงเรียน ซึ่งประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เด็กได้รับจะส่งผลต่อพัฒนาการด้านต่าง ๆ ที่เป็นรากฐานสำคัญในการดำรงชีวิตต่อไปในอนาคต ดังนั้นการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีสำหรับเด็กในช่วงวัยนี้จึงมีความสำคัญอย่างมากในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของชาติที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ความรู้สึก และทักษะด้านสังคมที่ดี การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับหลักจิตวิทยาและพัฒนาการของเด็กจะช่วยเสริมสร้างพัฒนาการทางด้านอารมณ์ สังคมให้กับเด็ก ซึ่งจะช่วยลดและป้องกันการกลั่นแกล้งรังแกของเด็กได้

2. การกลั่นแกล้งรังแกและแนวทางการป้องกัน

2.1 การกลั่นแกล้ง

การกลั่นแกล้ง (Bully) เป็นการแสดงพฤติกรรมเชิงลบเพื่อทำให้ผู้อื่นเกิดความเจ็บปวดหรือหวาดกลัว (Cambridge University Press, 2019) ซึ่งการกลั่นแกล้งเป็นพฤติกรรมที่ไม่เป็นที่ยอมรับในสังคม เนื่องจากเป็นความตั้งใจกระทำทำให้ผู้อื่นได้รับความทุกข์ เพื่อให้ตนเองรู้สึกมีอำนาจ หรือมีพลังเหนือกว่าผู้อื่น อีกทั้งการกระทำดังกล่าวจะเกิดขึ้นซ้ำ ๆ อย่างต่อเนื่องและมีระยะเวลายาวนาน

ศูนย์การต่อต้านการกลั่นแกล้งรังแกแห่งชาติ ประเทศออสเตรเลีย (Alannah & Madeline Foundation, 2019) แบ่งพฤติกรรมการกลั่นแกล้งเป็น 4 ประเภท ดังนี้

- 1) การกลั่นแกล้งทางร่างกาย (Physical bullying) ประกอบด้วย การทุบตี การเตะต่อย ซึ่งจะส่งผลทางร่างกายในระยะสั้นและระยะยาว
- 2) การกลั่นแกล้งทางคำพูด (Verbal bullying) ประกอบด้วย การพูดล้อเลียน การเสียดสีหรือพูดเหยียดเพศ

- 3) การกลั่นแกล้งทางสังคม (Social bullying) ในบางครั้งมีลักษณะการกลั่นแกล้งแบบแอบแฝง เช่น การสร้างข่าวลือ การทำท่าทางล้อเลียนให้อึดอัดใจ และการไม่ให้เข้าร่วมกลุ่ม
- 4) การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ (Cyber bullying) เป็นรูปแบบการแสดงพฤติกรรมการกลั่นแกล้งโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เว็บไซต์ และช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ เช่น การส่งข้อมูลในการกลั่นแกล้งผู้อื่นผ่านทางอีเมลหรือการเผยแพร่ในสังคมออนไลน์ รวมถึงการเข้าระบบออนไลน์ของผู้อื่นเพื่อสร้างให้เกิดความเสียหาย

ผลของการถูกกลั่นแกล้งรังแกทำให้นักเรียนที่ตกเป็นเหยื่อเกิดความวิตกกังวล ทุกข์ใจ จนไม่อยากมาโรงเรียน และมีแนวโน้มที่จะคิดฆ่าตัวตายสูงขึ้น สาเหตุที่ทำให้เกิดการกลั่นแกล้งกันเกิดได้จากหลายเหตุผล ซึ่งสามารถสรุปสาเหตุที่ก่อให้เกิดการกลั่นแกล้งได้ดังนี้

- 1) เคยถูกกลั่นแกล้งมาก่อน คนที่ชอบกลั่นแกล้งผู้อื่น หลายคนเคยถูกรังแกมาก่อน ไม่ว่าจะจากเพื่อนหรือจากครอบครัวก็ตาม และพวกเขา รู้สึกว่าต้องระบายความเครียดที่ตนเองได้รับออกไปให้ผู้อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากพวกเขาเผชิญกับประสบการณ์ร้ายๆ ในวัยเด็ก เมื่อเขาเติบโตขึ้นเขาจะเป็นผู้ใหญ่ที่ตัดสินใจขอระบายความโกรธกับผู้อื่น
- 2) ความรู้สึกโดดเดี่ยว คนที่รู้สึกว่าตนเองไม่มีความสำคัญ อาจนำไปสู่การกลั่นแกล้งผู้อื่น เนื่องจากต้องการความสนใจและไม่ได้รับความสนใจมากพอ จึงกลายเป็นคนพาล เพื่อให้ได้รับความสนใจและรู้สึกมีอำนาจมากขึ้น
- 3) ความพึงพอใจในตนเองต่ำ คนที่รู้สึกว่าตนเองไม่ฉลาด หน้าตาไม่ดี หรือไม่ร่ำรวย อาจมองหาวิธีการให้ตนเองรู้สึกดีกว่าคนอื่น โดยการกดให้ผู้อื่นต่ำกว่าตนเอง
- 4) ถือว่าตนเองสำคัญ คนที่เชื่อมั่นในความคิดและการกระทำของตนเองว่าถูกต้องเสมอ อาจนำไปสู่การกลั่นแกล้งผู้อื่น เมื่อถูกท้าทายหรือขัดใจ
- 5) ความแตกต่าง คนที่ชอบกลั่นแกล้งผู้อื่น อาจจะกลั่นแกล้งผู้อื่นเพราะแตกต่างจากตนเองหรือพวกของตนเอง ไม่ว่าจะเป็น เชื้อชาติ เพศ สีผิว หรือความพิการ ซึ่งความแตกต่างนี้จะถูกหยิบยกมาล้อเลียนจนนำไปสู่การปฏิบัติต่อบุคคลนั้นให้เจ็บปวดหรือหวาดกลัว

2.2 แนวทางการป้องกันการกลั่นแกล้ง

วิธีสำคัญที่จะช่วยให้หยุดพฤติกรรมของผู้ที่กลั่นแกล้งผู้อื่นไม่ใช่การลงโทษ แต่คือ การพูดคุยทำความเข้าใจ โดยควรใช้ความอ่อนโยนในการสร้างความเข้าใจให้แก่พวกเขา พูดคุยให้ผู้ที่กลั่นแกล้งผู้อื่นเห็นว่าพฤติกรรมดังกล่าวเป็นเรื่องที่ยอมรับไม่ได้ในสังคม ตลอดจนให้โอกาสและให้เวลาปรับปรุง

ตัว การปฏิบัติต่อคนที่ก้าวร้าวด้วยความเคารพและเมตตาจะช่วยให้พฤติกรรมของเขาเปลี่ยนไปในทางที่ดี

สำหรับผู้ที่ถูกกลั่นแกล้งรังแกไม่ว่าจะในรูปแบบใดก็ตาม สิ่งที่จะช่วยให้ก้าวผ่านสถานการณ์เลวร้ายนั้นไปได้ คือ การไม่ตอบโต้โดยการใช้ความรุนแรง และต้องไม่ยอมที่จะให้เกิดเหตุการณ์ลักษณะนี้ซ้ำอีก โดยมูลนิธิยุวพัฒน์ (2019) สรุปแนวทางการป้องกันการกลั่นแกล้งไว้ดังนี้

- 1) การแจ้งกับบุคคลที่สามารถช่วยแก้ไขปัญหาก็ได้ กล่าวคือ ต้องบอกใครสักคนเกี่ยวกับปัญหา เช่น พ่อแม่ ผู้ปกครอง คุณครู หรือผู้ใหญ่ที่เราไว้วางใจ
- 2) บอกให้ผู้ที่กลั่นแกล้งผู้อื่นหยุดพฤติกรรมดังกล่าว ซึ่งอาจจะเป็นการยากที่จะบอกให้เขาหยุดพฤติกรรม แต่บางครั้งเขาอาจจะไม่รู้ว่าคุณทำนั้นส่งผลกระทบต่อเขาเพียงใด
- 3) เพิกเฉยหรือเดินหนี คนที่ชอบกลั่นแกล้งผู้อื่นมักจะพูดหรือทำสิ่งต่าง ๆ เพื่อกลั่นแกล้ง ยั่วเยว เพราะพวกเขาต้องการให้เราปฏิบัติบางอย่าง หากเราไม่ใส่ใจกับสิ่งที่พวกเขาพูดหรือทำ พวกเขาอาจจะหยุดพฤติกรรมนั้น
- 4) มีความมั่นใจในตัวเอง ความมั่นใจในตัวเองจะทำให้เรามีท่าทีแสดงถึงความมั่นใจในตัวเอง ซึ่งจะทำให้มีโอกาสน้อยที่เราจะตกเป็นเหยื่อความรุนแรง
- 5) ไปไหนมาไหนกับกลุ่มเพื่อน อย่าแยกเดินคนเดียว
- 6) อย่าตอบโต้ด้วยกำลังเด็ดขาด เพราะจะยิ่งทำให้เกิดปัญหาและความรุนแรงมากขึ้น

จากการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการกลั่นแกล้งและแนวทางการป้องกันสามารถสรุปได้ว่าการกลั่นแกล้งรังแกเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ มีจุดประสงค์เพื่อสร้างความเจ็บปวดและหวาดกลัวต่อผู้ถูกรังแก ซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้รังแกและผู้ถูกรังแก การศึกษาเพื่อพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมในการป้องกันการกลั่นแกล้งกันของนักเรียนระดับประถมศึกษา ผู้วิจัยยึดหลักการปรับพฤติกรรม ไม่ใช้การลงโทษ เพื่อให้ผู้ที่กลั่นแกล้งผู้อื่นเกิดความเข้าใจในตนเองและรับรู้ถึงผลกระทบของพฤติกรรมของตนเองที่มีต่อผู้ถูกกลั่นแกล้ง และใช้แนวทางการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้กับผู้ถูกกลั่นแกล้ง เพื่อป้องกันการตกเป็นเหยื่อในการกลั่นแกล้งรังแก ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปะให้นักเรียนสามารถสื่อสารอารมณ์ความรู้สึกของตนเองผ่านการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะและการนำเสนอแนวความคิดจะช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในตนเอง และรับรู้ถึงความรู้สึกของเพื่อนร่วมชั้นเรียนอีกด้วย

3. การจัดการเรียนรู้ศิลปะและศิลปะบำบัด

3.1 เป้าหมายและแนวทางในการจัดการศึกษา

องค์การสหประชาชาติได้รับรองวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ.2030 (The 2030 Agenda for Sustainable Development) ในการประชุมสุดยอดการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อขจัดความยากจนในทุกมิติและทุกรูปแบบเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ประกอบด้วยเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 17 ข้อ (Sustainable Development Goals: SDGs) ซึ่งการศึกษาเป็นหนึ่งในเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อประกันว่า ทุกคนจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเป็นธรรม และส่งเสริมโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต (United Nations, 2017) โดยองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือ UNESCO ได้กำหนดเป้าหมาย 4 เสาหลักทางการศึกษา (The four pillars of learning) (UNESCO, 2016) ประกอบด้วย 1) การเรียนรู้เพื่อรู้ (Learning to know) เพื่อให้การเรียนรู้พัฒนากระบวนการทางปัญญาที่จำเป็นต่อการเข้าใจโลกที่มีความซับซ้อน และเพื่อให้รากฐานให้สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างเหมาะสมและเพียงพอตลอดชีวิต 2) การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติได้จริง (Learning to do) เป็นการเรียนรู้เพื่อการปฏิบัติ หรือลงมือทำ ให้มีทักษะความรู้ที่นำไปสู่การปฏิบัติงาน และมีส่วนร่วมในเศรษฐกิจและสังคมโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) การเรียนรู้เพื่อชีวิต (Learning to be) เป็นการเรียนรู้เพื่อให้รู้จักตนเองอย่างถ่องแท้ เป็นการศึกษาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกด้านทั้ง ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา เพื่อพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และ 4) การเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกัน (Learning to live together) เป็นการเรียนรู้เพื่อการดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่น โดยคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน หลักการประชาธิปไตย มีความเข้าใจและเคารพความหลากหลายทางวัฒนธรรม และมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ซึ่งจะช่วยสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและสมานฉันท์ ทั้งนี้แนวคิด 4 เสาหลักทางการศึกษา เป็นการใช้การเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองทั้งด้านสติปัญญา การปฏิบัติ การเข้าใจตนเอง และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติสุข

การเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติสุขมีความสำคัญต่อการสร้างสังคมไทยและสังคมโลกให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน สำหรับประเทศไทยนั้นได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์การจัดการศึกษาไทยในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 ว่า คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนอ่านออก เขียนได้ และคิดเลขเป็น โดยมีทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ทักษะด้านความร่วมมือ ทักษะด้านการสื่อสาร ทักษะ

ด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทักษะอาชีพและทักษะการเรียนรู้ และ ความมีเมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ซึ่งการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 กำหนดความมุ่งหมายการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งยึดหลักการศึกษาลดชีวิตสำหรับประชาชน ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และการพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2546)

จากการศึกษาเป้าหมายและแนวทางในการจัดการศึกษาแสดงให้เห็นว่า การจัดการศึกษาในปัจจุบันต้องมีคุณภาพและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผู้เรียนต้องพัฒนาตนเองทั้งด้านสติปัญญา การปฏิบัติ การเข้าใจตนเอง และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติสุข

3.2 ทักษะการเรียนรู้ศิลปะในศตวรรษที่ 21

การเรียนการสอนทางด้านศิลปะในปัจจุบันจะต้องมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ดังที่เครือข่ายองค์กรความร่วมมือเพื่อทักษะแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (Partnership for 21st century skills, 2010) ได้อธิบายแนวทางการจัดการศึกษาทางด้านศิลปะในศตวรรษที่ 21 ว่า มุ่งเน้นการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองในการศึกษาตามแนวทางสหวิทยาการ (Interdisciplinary Themes) ที่ผู้เรียนจะต้องมีความรู้ที่หลากหลาย เข้าใจการเปลี่ยนแปลงของโลกสมัยใหม่ ซึ่งปัจจัยที่สำคัญของแนวทางสหวิทยาการในการเรียนการสอนด้านศิลปะในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยปัจจัยต่อไปนี้

การตระหนักรู้ต่อโลก (Global Awareness) ศิลปะได้ให้โอกาสและประสบการณ์แก่ผู้เรียนในการทำความเข้าใจโลก ด้วยการสร้างสรรค์งานศิลปะที่มีการแสดงออกทางด้านวัฒนธรรมที่แตกต่างหลากหลาย ศาสนา และวิถีชีวิต นอกจากนี้ศิลปะยังทำให้เกิดความเข้าใจชนชาติและวัฒนธรรมอื่น ๆ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนามุมมองที่แท้จริงที่มีต่อโลก

การศึกษาทางการเงิน เศรษฐกิจ ธุรกิจและการเป็นผู้ประกอบการ (Financial, Economic, Business and entrepreneurial Literacy) ผู้เรียนศิลปะต้องมีความรู้ทางด้านการประมาณการค่าใช้จ่าย เวลา ต้นทุน แรงงาน แนวโน้มการออกแบบ อุปสงค์ อุปทาน และผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจซึ่งจะมีผลในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ

การศึกษาทางด้านการเป็นพลเมืองที่ดี (Civic Literacy) การศึกษาทางด้านศิลปะมีความเกี่ยวข้องกับบริบทด้านสิทธิและการเป็นพลเมือง ซึ่งผู้เรียนจะต้องใส่ใจในเรื่องของนโยบายและกฎหมายในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ และต้องเรียนรู้ทักษะในการควบคุมตนเองและทักษะการสื่อสารในการทำงานศิลปะ

การศึกษาทางด้านสุขภาพ (Health Literacy) ผู้เรียนศิลปะจะต้องเข้าใจและแสดงพฤติกรรมที่ทำให้มีความสำคัญทางด้านสุขภาพ โดยผลงานวิจัยได้แสดงให้เห็นว่า ศิลปะจะช่วยเพิ่มพูนสุขภาพที่ดีทั้งด้านร่างกายและอารมณ์

การศึกษาทางด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Literacy) ผู้เรียนศิลปะจะต้องตระหนักการเปลี่ยนแปลงทางด้านสิ่งแวดล้อมด้วยการใช้วัสดุรีไซเคิลและความระมัดระวังในการใช้วัสดุเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ

ดังนั้น ทักษะการเรียนรู้ศิลปะในศตวรรษที่ 21 ทั้งผู้สอนและผู้เรียนจำเป็นจะต้องมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยจะต้องตระหนักต่อโลกในฐานะการเป็นพลเมืองโลก และเข้าใจในความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่ง Banks (2015) ได้กำหนดแนวทางปฏิรูปหลักสูตรพหุวัฒนธรรมโดยแบ่งระดับการบูรณาการเนื้อหาตามพหุวัฒนธรรมออกเป็น 4 ระดับ มีรายละเอียดดังนี้

ระดับที่ 1 การกระจายเนื้อหาโดยเท่าเทียมกัน (The Contributions Approach) เป็นการให้ความสำคัญกับองค์ประกอบทางวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ อย่างเท่าเทียม

ระดับที่ 2 การเพิ่มเติมเนื้อหาเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ (The Ethnic Additive Approach) เป็นการเพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับมโนทัศน์ รูปแบบ และมุมมองของกลุ่มชาติพันธุ์ โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างหลักสูตร

ระดับที่ 3 แนวทางการเปลี่ยนแปลง (The Transformation Approach) โครงสร้างหลักสูตรจะเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียนจากมุมมองของความแตกต่างทางชาติพันธุ์และกลุ่มวัฒนธรรม

ระดับที่ 4 แนวทางการปฏิบัติการทางสังคม (The Decision-Making and Social Action Approach) โดยผู้เรียนจะต้องคิดวิเคราะห์ ประเมิน และตัดสินใจเกี่ยวกับประเด็นด้านชาติพันธุ์กับสังคม

นอกจากนี้ Banks ได้เสนอผสมผสานแนวทาง (Mixing and Blending the Approaches) เป็นการผสมผสานแนวทางต่าง ๆ เพื่อใช้ในการเรียนการสอนตามสภาพความเป็นจริง

การเรียนรู้ศิลปะในศตวรรษที่ 21 ผู้เรียนต้องมีความรู้ที่หลากหลายตามแนวทางสหวิทยาการ เข้าใจการเปลี่ยนแปลงของโลกสมัยใหม่ และเข้าใจความหลากหลายทางวัฒนธรรม ผู้เรียนจำเป็นต้องมีทักษะการสื่อสาร การควบคุมอารมณ์ และความเข้าใจผู้อื่น เพื่อสามารถสร้างสรรค์งานศิลปะที่มีการแสดงออกทางด้านวัฒนธรรมที่แตกต่างหลากหลาย ศาสนา และวิถีชีวิต นอกจากนี้ ศิลปะยังทำให้เกิดความเข้าใจชนชาติและวัฒนธรรมอื่น ๆ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนามุมมองที่แท้จริงที่มีต่อโลก

3.3 ศิลปะบำบัด

ศิลปะบำบัด (art therapy) คือ การบำบัดรักษาทางจิตเวชรูปแบบหนึ่ง ที่ประยุกต์ใช้กิจกรรมทางศิลปะเพื่อค้นหาข้อบกพร่องความผิดปกติบางประการของกระบวนการทางจิตใจ โดยใช้ความรู้เกี่ยวกับการประเมินทางจิตวิทยา เพื่อเปิดประตูเข้าสู่จิตใจในระดับจิตไร้สำนึก โดยใช้กิจกรรมทางศิลปะที่เหมาะสมเป็นสื่อในการแสดงออกของอารมณ์ ความรู้สึก ความขัดแย้งที่ซ่อนอยู่ภายในส่วนลึกของจิตใจ เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นกระบวนการสร้างผลงานมากกว่าตัวผลงาน

การสอนศิลปะในกลุ่มเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีข้อพิจารณาที่จะต้องให้ความสำคัญเพิ่มขึ้น คือ ต้องทำความเข้าใจกับสภาพปัญหาและระดับความสามารถของเด็ก และรู้ถึงความต้องการของเด็กอยู่ในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย ซึ่งศิลปะบำบัดมีประโยชน์ในด้านการพัฒนาอารมณ์สติปัญญา สมาธิ ความคิดสร้างสรรค์ รวมถึงการช่วยพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็ก และการประสานงานการเคลื่อนไหวของร่างกาย นอกจากนี้ ยังเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยกระตุ้นการสื่อสาร และเสริมสร้างทักษะสังคมอีกด้วย

ศิลปะบำบัดเป็นรูปแบบหนึ่งของการแพทย์เสริมและทางเลือก (complementary and alternative medicine) ที่เน้นการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม นำมาเสริมในการดูแลรักษาแนวทางหลักให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ซึ่งการแสดงออกทางผลงานศิลปะ ไม่ว่าจะเป็นลายเส้น สี รูปทรง สัญลักษณ์ อารมณ์ ความหมาย ที่สื่อออกมาทั้งหมดสามารถนำมาวิเคราะห์ให้เห็นถึงความรู้สึกนึกคิด และสภาพจิตใจ โดยศิลปะบำบัด ประกอบด้วยรูปแบบกิจกรรมทางศิลปะที่มีความหลากหลายดังนี้

- 1) ทัศนศิลป์ (visual arts) ได้แก่ การวาด ระบายสี การปั้น และการประดิษฐ์ เป็นต้น
- 2) ดนตรี (music) ได้แก่ การเล่นดนตรีร้องเพลง และกิจกรรมทางดนตรี เป็นต้น

3) การแสดง (drama) ได้แก่ การแสดง การละคร และการเคลื่อนไหวร่างกาย เป็นต้น

4) วรรณกรรม (literature) ได้แก่ การเขียนบทกวี นิยาย และเรื่องสั้น เป็นต้น

ขั้นตอนการทำศิลปะบำบัดมีหลายรูปแบบ ซึ่งทวิตซ์กี สิริรัตน์เรขา (2550) ได้แบ่งขั้นตอนการทำศิลปะบำบัดตามลำดับการทำจิตบำบัดดังนี้

1) สร้างสัมพันธภาพ (Established rapport) เป็นขั้นแรกของการบำบัด สร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้บำบัดกับผู้รับการบำบัด ซึ่งรวมถึงการประเมินสภาพปัญหา และวางแผนการบำบัดรักษาด้วย

2) ค้นหาปัญหา (Exploration) เป็นขั้นของการสำรวจ ค้นหา วิเคราะห์ปมปัญหา ความขัดแย้งภายในส่วนลึกของจิตใจ

3) ทบทวนประสบการณ์ (Experiencing) เป็นขั้นการบำบัดโดยดึงประสบการณ์แห่งปัญหามาจัดเรียง ปรับเปลี่ยน แก้ไขใหม่ในมุมมองและสถานะใหม่

4) เสริมสร้างพลังใจ (Empowerment) เป็นขั้นสุดท้ายของการบำบัด โดยเสริมสร้างความภาคภูมิใจในตนเอง และให้โอกาสแห่งการเปลี่ยนแปลง

เทคนิคสำคัญที่นำมาใช้ในกระบวนการทางศิลปะบำบัด คือ การสนับสนุน เสริมสร้างกำลังใจ (supportive) และการตีความหมายที่ซ่อนเร้นภายในจิตใจ (interpretation) โดยศิลปะบำบัดแบบกลุ่มเป็นการเปิดโอกาสให้มีการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นเพิ่มขึ้น ช่วยให้สมาชิกในกลุ่มเรียนรู้การทำกิจกรรมร่วมกัน รู้จักการรอคอย ผลัดกันทำกิจกรรม เรียนรู้การช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม ให้การยอมรับผู้อื่น และได้รับการยอมรับจากผู้อื่น ดังนั้น การทำศิลปะบำบัดจึงมีความสำคัญต่อการสร้างความเข้าใจในตนเองและสร้างความรู้สึกรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ซึ่งจะนำไปสู่การลดพฤติกรรมก้าวร้าวและการกลั่นแกล้งรังแก เพื่อสร้างพื้นที่ปลอดภัยในการเรียนรู้สำหรับทุกคน

จากการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ศิลปะและศิลปะบำบัดสามารถสรุปได้ว่าการจัดการศึกษาในปัจจุบันส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเองเพื่อพัฒนาสติปัญญา มีทักษะการปฏิบัติ เข้าใจตนเอง และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติสุข การใช้กิจกรรมศิลปะที่มีความเหมาะสมสามารถลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ต่าง ๆ ทั้งความก้าวร้าว การกลั่นแกล้ง

รังแกผู้อื่น และลดความขัดแย้งภายในจิตใจโดยใช้ศิลปะเป็นสื่อในการแสดงออก การวิจัยเพื่อศึกษาแนวทางการใช้กิจกรรมและสื่อการเรียนรู้ศิลปะเพื่อป้องกันการกลั่นแกล้ง จึงเห็นความสำคัญของการศึกษาแนวทางการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปะที่เหมาะสมเพื่อสร้างความตระหนักรู้ในตนเองและสร้างความรู้สึกรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เพื่อป้องกันการกลั่นแกล้งกันของนักเรียนระดับประถมศึกษา

4. การออกแบบกิจกรรมและสื่อการเรียนรู้

การออกแบบกิจกรรมและสื่อการเรียนรู้มีความสำคัญต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการออกแบบให้สอดคล้องเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้ ทฤษฎีการเรียนรู้เป็นแนวคิดที่ได้รับการยอมรับว่า สามารถใช้อธิบายลักษณะของการเกิดการเรียนรู้ หรือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม (ทิตานา แคมมณี, 2559: 43) ซึ่งจากการศึกษาความสัมพันธ์กันของปรัชญาการศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และแนวคิดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันพบว่า การจัดการศึกษาในปัจจุบันจะต้องคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ และมุ่งเน้นกระบวนการที่ส่งผลให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งมีความสัมพันธ์กับทฤษฎีพหุปัญญา (Theory of Multiple Intelligences) ที่คำนึงความสามารถทางเขาวานปัญญาที่แตกต่างกันในแต่ละบุคคล ทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivism) ที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้ลงมือจัดกระทำด้วยตนเอง (acting on) เพื่อสามารถสร้างความรู้ได้เองจากประสบการณ์ในการเรียนรู้ รวมถึงทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน และการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม ตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 ทฤษฎีพหุปัญญา (Theory of Multiple Intelligences)

ผู้ที่พัฒนาแนวคิดทฤษฎีนี้คือ การ์ดเนอร์ (Gardner) จากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด (Harvard University) ในปี ค.ศ. 1983 การ์ดเนอร์ได้เขียนหนังสือที่ชื่อ Frames of Mind: Theory of Multiple Intelligences เผยแพร่เอกสารงานวิจัยเรื่องทฤษฎีพหุปัญญา ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิดเกี่ยวกับ“เขาวานปัญญา” และเป็นทฤษฎีที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาและการเรียนการสอนในปัจจุบันเป็นอย่างมาก การ์ดเนอร์มีความเชื่อพื้นฐานสำคัญ 2 ประการ คือ

1) เขาวนปัญญาของบุคคลมิได้มีเพียงความสามารถทางภาษาและคณิตศาสตร์เท่านั้น แต่มีอยู่อย่างหลากหลาย โดยที่คนแต่ละคนมีความสามารถเฉพาะด้านแตกต่างกัน ความสามารถที่ผสมผสานทำให้เกิดเป็นแบบแผนเอกลักษณ์เฉพาะตน

2) เขาวนปัญญาของแต่ละบุคคลจะไม่คงที่ สามารถเปลี่ยนแปลงได้ หากได้รับการพัฒนาส่งเสริมอย่างเหมาะสม

ความคิดของการ์ดเนอร์ เชื่อว่าเขาวนปัญญาของบุคคลประกอบด้วยความสามารถ 3 ประการ คือ

1) ความสามารถในการแก้ปัญหาในสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นไปตามธรรมชาติและตามบริบททางวัฒนธรรมของบุคคลนั้น

2) ความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานที่มีประสิทธิภาพและสัมพันธ์กับบริบททางวัฒนธรรม

3) ความสามารถในการแสวงหาหรือตั้งปัญหาเพื่อหาคำตอบและเพิ่มพูนความรู้

การประยุกต์ใช้ทฤษฎีปัญญานี้ในการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีปัญญายูอยู่บนพื้นฐานความคิดที่ว่า ผู้เรียนแต่ละคนมีเขาวนปัญญาแต่ละด้านไม่เหมือนกัน ซึ่งมีแนวทางในการดำเนินการดังนี้

1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย สามารถพัฒนาและส่งเสริมเขาวนปัญญาหลาย ๆ ด้าน จะช่วยให้ผู้เรียนทุกคนมีโอกาสที่จะพัฒนาตนเองอย่างรอบด้าน พร้อมทั้งช่วยส่งเสริมความสามารถเฉพาะตนของผู้เรียนอีกด้วย

2) การจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับขั้นการพัฒนาการในแต่ละด้านของผู้เรียน ตามความแตกต่างระหว่างบุคคล

3) การจัดการเรียนรู้ควรเน้นการพัฒนาส่งเสริมความเป็นเอกลักษณ์ของผู้เรียน ให้ผู้เรียนค้นหาเอกลักษณ์ของตน ภาควุฒิในเอกลักษณ์ของตนเองและเคารพในเอกลักษณ์ของผู้อื่น เห็นคุณค่า และเรียนรู้ที่จะใช้ความแตกต่างของบุคคลไปใช้ประโยชน์ต่อส่วนรวม เคารพ และเห็นคุณค่าผู้อื่น ช่วยเหลือเกื้อกูลและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

4) การวัดและประเมินผลควรมีการประเมินหลาย ๆ ด้าน และในแต่ละด้านควรเป็นการประเมินที่ครอบคลุมความสามารถในการแก้ปัญหา หรือการสร้างสรรค์ผลงานที่สัมพันธ์กับเขาวรรณ ปัญญาด้ำนนั้น ๆ

4. 2 ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism)

ทฤษฎีพัฒนาการทางเขาวรรณปัญญาของเพียเจต์ (Jean Piaget) และของวิก็อทสกี (Lev Semyonovich Vygotsky) เป็นรากฐานสำคัญของทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) โดยเพียเจต์ได้อธิบายว่า พัฒนาการทางเขาวรรณปัญญาของบุคคลประกอบด้วยกระบวนการ 2 อย่าง คือ

1) การซึมซาบหรือดูดซึม (Assimilation) เป็นกระบวนการที่บุคคลรับและซึมซาบเอาประสบการณ์ใหม่เข้าไปสัมพันธ์กับความรู้หรือประสบการณ์เดิม หากไม่สัมพันธ์กันจะเกิดภาวะไม่สมดุล (Disequilibrium) และบุคคลจะพยายามปรับสภาวะให้อยู่ในภาวะสมดุล (Equilibrium) โดยใช้กระบวนการปรับโครงสร้างทางปัญญา

2) การปรับโครงสร้างทางปัญญา (Accomodation) เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องมาจากกระบวนการซึมซาบหรือดูดซึม โดยเมื่อได้ซึมซาบเอาประสบการณ์ใหม่เข้าไปในโครงสร้างทางปัญญาเดิมจนเกิดภาวะสมดุลเกิดการเรียนรู้

วิก็อทสกีให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมและสังคม เนื่องจากมนุษย์ได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมตั้งแต่แรกเกิด สถาบันสังคมต่าง ๆ เริ่มตั้งแต่สถาบันครอบครัวจึงมีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางเขาวรรณปัญญาของแต่ละบุคคล นอกจากนี้ วิก็อทสกียังให้ความสำคัญของความแตกต่างระหว่างบุคคล และการให้ความช่วยเหลือผู้เรียนเพื่อให้ก้าวหน้าในลักษณะ “assisted learning” หรือ “scaffolding” เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาไปให้ถึงระดับที่อยู่ในศักยภาพของตนเองได้

แนวคิด Constructivism เน้นการเรียนรู้ที่นำไปสู่หลักการในการจัดการเรียนรู้ที่ว่า ผู้เรียนต้องลงมือเรียนและคิดด้วยตนเอง ด้วยการรับประสบการณ์ต่าง ๆ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่จะทำให้ผู้เรียนมีข้อมูล มุมมองหลากหลาย นำไปสู่การปรับโครงสร้างความรู้เป็นการสร้างความรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ตามทฤษฎีการสร้างความรู้จึงเป็นกระบวนการที่ผู้เรียนจะต้องจัดกระทำกับข้อมูล (acting on) ไม่ใช่เพียงรับข้อมูลเข้ามา (taking in) และนอกจากกระบวนการเรียนรู้จะเป็นกระบวนการ

ปฏิสัมพันธ์ภายในสมอง (internal mental interaction) แล้วยังเป็นกระบวนการทางสังคมอีกด้วย การสร้างความรู้จึงเป็นกระบวนการทั้งทางด้านสติปัญญาและทางสังคมควบคู่กัน

การประยุกต์ใช้ทฤษฎีการสร้างความรู้ในการเรียนการสอน

1) ตามทฤษฎีการสร้างความรู้ ผลการเรียนรู้มุ่งเน้นไปที่กระบวนการสร้างความรู้ และตระหนักไว้ในกระบวนการนั้น เป้าหมายการเรียนรู้จะต้องมาจากการปฏิบัติงานจริง (authentic tasks) ครูต้องเป็นตัวอย่างและฝึกฝนกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเห็น และผู้เรียนต้องฝึกฝนการสร้างความรู้ด้วยตนเอง

2) เป้าหมายของการสอนเปลี่ยนจากการถ่ายทอดให้ผู้เรียนได้รับสาระความรู้ที่แน่นอนตายตัว ไปสู่การสาธิต กระบวนการแปลและสร้างความหมายที่หลากหลาย การเรียนรู้ทักษะต่าง ๆ ต้องมีประสิทธิภาพถึงขั้นนำไปปฏิบัติและแก้ปัญหาได้จริง

3) การเรียนการสอนนั้นผู้เรียนจะเป็นผู้ที่มีบทบาทในการเรียนรู้อย่างตื่นตัว (active) ผู้เรียนต้องเป็นผู้จัดกระทำกับข้อมูลหรือประสบการณ์ต่าง ๆ และจะต้องสร้างความหมายให้กับสิ่งนั้นด้วยตนเอง ด้วยการเรียนรู้ในบริบทจริง หรือการทำกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อสิ่งของ หรือข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นของจริงและสอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน

4) การจัดการเรียนการสอน ครูต้องสร้างบรรยากาศทางสังคมจริยธรรม (sociomoral) ผู้เรียนต้องมีโอกาสเรียนรู้ในบรรยากาศที่เอื้อต่อการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เกิดการร่วมมือและการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดและประสบการณ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และบุคคลอื่น ๆ จะช่วยให้การเรียนรู้ของผู้เรียนกว้างขึ้น ชับซ้อนขึ้นและหลากหลายขึ้น

5) การเรียนการสอนนั้น ผู้เรียนจะมีบทบาทในการเรียนรู้อย่างเต็มที่ ผู้เรียนจะนำตนเองและควบคุมตนเองในการเรียนรู้ เช่น เลือกสิ่งที่ต้องการเรียน ตั้งกฎระเบียบ แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเอง ตกลงกันเอง เลือกผู้ร่วมงาน และรับผิดชอบในการดูแลรักษาห้องเรียนร่วมกัน

6) ครูเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้และควบคุมการเรียนรู้ ไปเป็นผู้ให้ความร่วมมือ อำนวยความสะดวก และช่วยเหลือผู้เรียนในการเรียนรู้ คือการเรียนการสอนต้องเปลี่ยนจาก “instruction” ไปเป็น “construction” คือเปลี่ยนจาก “การให้ความรู้” ไปเป็น “การให้ผู้เรียนสร้างความรู้” ครูต้องสร้างแรงจูงใจ เตรียมกิจกรรม เตรียมสื่อ ให้คำปรึกษาแนะนำ ดูแลให้ความช่วยเหลือ และประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน

7) การประเมินผล เน้นประเมินตามสภาพจริงตามความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วยวิธีการที่หลากหลาย

4.3 การเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม (social and emotional learning หรือ SEL)

การเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม คือกระบวนการเรียนรู้เพื่อทำความเข้าใจ จัดการอารมณ์ของตนเอง การกำหนดและดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย การทำความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การสร้างและรักษาความสัมพันธ์กับผู้อื่น รวมทั้งการตัดสินใจอย่างรอบคอบเพื่อรักษาความสัมพันธ์

องค์ประกอบของทักษะการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม มีทั้งหมด 5 องค์ประกอบดังนี้

1. การตระหนักรู้ในตนเอง (Self-awareness) คือ ความสามารถในการรับรู้และเข้าใจ ความคิดและอารมณ์ของตนเอง เข้าใจว่าอารมณ์ความรู้สึกที่เกิดขึ้นส่งผลอย่างไรต่อพฤติกรรม และรับรู้ข้อจำกัดในการควบคุมอารมณ์ของตนเอง

2. การบริหารจัดการตนเอง (Self-management) คือ ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ ความรู้สึก ความคิด และพฤติกรรมของตนเองในสถานการณ์ต่าง ๆ รวมถึงการบริหารจัดการและควบคุมตนเองในการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย

3. การตระหนักรู้ด้านสังคม (Social awareness) คือ ความสามารถในการรับรู้และเข้าใจผู้อื่นที่แตกต่างไปจากตนเอง รวมถึงความสามารถในการรับรู้และเข้าใจพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เป็นผลจากสังคม ค่านิยม วัฒนธรรม ความเชื่อ และจริยธรรมที่แตกต่าง

4. ทักษะด้านความสัมพันธ์ (Relationship skills) คือ ความสามารถในการสร้างและรักษาความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ รวมถึงความสามารถในการสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น

5. รับผิดชอบในการตัดสินใจ (Responsible decision making) คือ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ข้อมูล ประเมินสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล สามารถสร้างทางเลือกในการตัดสินใจเกี่ยวกับบุคคลและพฤติกรรมทางสังคมโดยรับผิดชอบต่อความคิดเห็นและการกระทำของตนเอง ด้วยการตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

จากการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปได้ว่า การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้จะต้องสอดคล้องเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ในบรรยากาศที่เอื้อ

ต่อการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เกิดการร่วมมือ และการแลกเปลี่ยน ความรู้ ความคิดและประสบการณ์ ด้วยการคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละบุคคล ซึ่งการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเองเพื่อพัฒนาสติปัญญา มีทักษะการปฏิบัติ เข้าใจตนเอง และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติสุข การใช้กิจกรรมศิลปะที่มีความเหมาะสมสามารถลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ต่าง ๆ ทั้งความก้าวร้าว การกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่น และลดความขัดแย้งภายในจิตใจโดยใช้ศิลปะเป็นสื่อในการแสดงออก

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พรชนก ดาวประดับ (2560) ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบและลักษณะการมีส่วนร่วมในการกลั่นแกล้งบนพื้นที่สาธารณะออนไลน์ วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะประชากร รูปแบบ เนื้อหา และลักษณะการมีส่วนร่วมในการกลั่นแกล้งบนพื้นที่สาธารณะออนไลน์ ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์เพจเฟซบุ๊กจำนวน 4 เพจ ได้แก่ เพจหม่อมโพธิ์ดำ เพจอีเจ็บบ เลียบด่วน เพจอีจัน และเพจสัตว์โลกอมตัมเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative) โดยใช้ตารางลงรหัส (Coding Sheets) ก่อนวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัย พบว่า ลักษณะประชากรที่ถูกกลั่นแกล้งบนพื้นที่สาธารณะออนไลน์ โดยส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ซึ่งไม่ระบุช่วงอายุ ส่วนรูปแบบการกลั่นแกล้งบนพื้นที่สาธารณะออนไลน์พบว่าส่วนใหญ่เป็นรูปแบบการล่อลวง (Outing and Trickery) ส่วนเนื้อหาการกลั่นแกล้งบนพื้นที่สาธารณะออนไลน์พบว่าส่วนใหญ่เป็นภาพนิ่ง ลักษณะการมีส่วนร่วมในการกลั่นแกล้งบนพื้นที่สาธารณะออนไลน์พบว่า มีการกดถูกใจ (Likes) ในช่วง 10,001 เป็นต้นไปมากที่สุด มีการแบ่งปัน (Shares) ในช่วง 1 – 500 มากที่สุด และมีการแสดงความคิดเห็น (Comments) ในช่วง 1 – 500 มากที่สุด

ฤทัยชนนี สิทธิชัย และ ธันยากร ตุดเกื้อ (2560) ทำการศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการรังแกบนโลกโซเชียลของเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนใต้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการรังแกบนโลกโซเชียล สาเหตุการเกิดพฤติกรรมการรังแกและลักษณะวิธีการจัดการของเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนใต้ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 27 คน เป็นผู้ถูกรังแกและรังแกผู้อื่นบนโลกโซเชียล คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยเทคนิคการบอกต่อ (Snowball Technique) เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และสนทนากลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนส่วนใหญ่รู้จักและเข้าใจพฤติกรรมการรังแกบนโลกโซเชียลในระดับดีมาก ทั้งการประสบกับตนเองและเห็นบุคคลอื่นปฏิบัติจนเป็นเรื่อง

ปกติ โดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) การนินทาหรือด่าทอผู้อื่น 2) การหมิ่นประมาทผู้อื่น 3) การแอบอ้างชื่อผู้อื่นในด้านลบ 4) การนำความลับที่เป็นข้อมูลส่วนตัวหรือข้อมูลของผู้อื่นไปเปิดเผย และ 5) การลบหรือบล็อกผู้อื่นบนโลกโซเชียล เยวชนส่วนใหญ่เลือกกระทำกับบุคคลอ่อนแกว่าเครื่องมือที่เลือกใช้ในการรังแกผู้อื่นบนโลกโซเชียล ผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ Facebook และ Line มากที่สุด สาเหตุส่วนใหญ่พบว่า มาจากปัญหาด้านครอบครัว ด้านเกมและภาพยนตร์ที่ชื่นชอบด้านเทคโนโลยีที่สามารถใช้อินเทอร์เน็ตได้ตลอดเวลาทุกที่ ด้านความภาคภูมิใจในตนเองต่ำ ด้านความคับข้องใจ และด้านอิทธิพลความรุนแรงจากเพื่อน วิธีการจัดการเมื่อเยวชนตกเป็นเหยื่อของการถูกรังแกบนโลกโซเชียล ส่วนใหญ่จะเจ็บเก็บไว้คนเดียว ต่อมาใช้วิธีการลบหรือบล็อกตอบโต้หรือรังแกกลับทันทีในแบบที่โดนรังแก วิธีการพูดคุย เพื่อเจรจาต่อรอง วิธีการอดทน วิธีการหยุดหรือเลิกใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์นั้น วิธีการที่เยวชนไม่เลือกใช้ คือ การปรึกษาพ่อแม่ หรือญาติพี่น้อง มีแต่บางคนปรึกษาเพียงเพื่อนสนิทเท่านั้น

วิมลวรรณ ปัญญาว่อง (2562) ได้ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและจัดการการรังแกกันในโรงเรียนพบว่า การป้องกันการรังแกกันในโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ ควรทำแบบทั้งโรงเรียน (whole-school approach) และเสริมสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัย ครูและบุคลากรในโรงเรียนมีบทบาทสำคัญและควรได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะในการสร้างวัฒนธรรมดี และจัดการการรังแกกันที่เหมาะสม การจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียน ควรจัดเพื่อให้นักเรียนทุกคน และผนวกเนื้อหาเข้าไปในหลักสูตรการเรียนปกติ จะได้ผลดีและยั่งยืนกว่าการเจาะจงเฉพาะกลุ่มและกิจกรรมระยะสั้น โดยเนื้อหาควรเน้นทักษะทางอารมณ์สังคม พฤติกรรมดี และการจัดการการรังแกกันที่เหมาะสม มุ่งเน้นที่เด็กนักเรียนผู้เห็นเหตุการณ์เป็นผู้รายงานเหตุการณ์และช่วยเหลือขัดขวางการรังแกกัน

ศุภรดา ชุมพาลี และทัศนาวทิวคุณ (2019) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมรังแกกันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของจังหวัดหนึ่งในภาคกลาง ประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมรังแกกันในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นของจังหวัดหนึ่งในภาคกลาง ประเทศไทย โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1-3 ที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2558 จำนวน 425 คน เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป และแบบสอบถามพฤติกรรมรังแกกันฉบับภาษาไทยของโอโลวิธัส วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยายและสถิติทดสอบไคสแควร์ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างสามารถแบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มที่เป็นทั้งผู้รังแกผู้อื่นและถูกรังแกร้อยละ 36.5 กลุ่มผู้ถูกรังแกร้อยละ 33.4 กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรังแกกันร้อยละ 25.9 และกลุ่มผู้รังแกผู้อื่นร้อยละ

4.2 ตามลำดับ กลุ่มผู้ถูกรังแกจะพบมากในเพศหญิง ส่วนกลุ่มผู้รังแกจะพบมากในเพศชาย รูปแบบของการรังแกกันที่พบมากที่สุดคือ การรังแกกันทางวาจา สถานที่เกิดพฤติกรรมรังแกกันบ่อยคือ ในห้องเรียนขณะที่ครูไม่อยู่ ส่วนใหญ่นักเรียนที่เคยถูกรังแกได้บอกให้ผู้อื่นรับรู้ (ร้อยละ 28.2) โดยจะบอกเพื่อนเป็นคนแรก รองลงมาคือ บอกพี่หรือน้องตนเอง

สรีตา เจือศรีกุล (2559) ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการเรียนรู้ศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกในการอยู่ร่วมกัน ในบริบทการเรียนรวมระหว่างนักเรียนไทยและนักเรียนข้ามชาติ การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันระหว่างนักเรียนไทยและนักเรียนข้ามชาติในบริบทชั้นเรียนรวม 2) พัฒนารูปแบบการเรียนรู้ศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกในการอยู่ร่วมกัน 3) ศึกษาผลของการใช้รูปแบบการเรียนรู้ศิลปะที่พัฒนาขึ้น โดยใช้แบบแผนการทดลองไขว้สลับแบบวัดซ้ำ (switching replications design) กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนในชั้นเรียนรวมระหว่างนักเรียนไทยและนักเรียนข้ามชาติระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 3 จำนวน 41 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง ก 21 คนและกลุ่มทดลอง ข 20 คน

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า 1) อุปสรรคในการอยู่ร่วมกันระหว่างนักเรียนไทยและนักเรียนข้ามชาติคือ อคติและการขาดความเข้าใจเกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม 2) หลักการของรูปแบบการเรียนรู้ศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกในการอยู่ร่วมกัน หรือ LTTA Model คือ “การใช้กระบวนการเรียนรู้ศิลปะเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมได้แสดงตัวตน เชื่อมโยงกับผู้อื่นและหันมาร่วมมือกัน” ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 5 ข้อ ได้แก่ การแสดงตัวตนผ่านศิลปะ การเปรียบเทียบความเหมือนและต่างระหว่างบุคคล การจินตนาการความรู้สึกของผู้อื่น การเรียนรู้เรื่องราวของบุคคลและวัฒนธรรม และการร่วมมือโดยมีเป้าหมายร่วมกัน 3) ผลการทดลองใช้รูปแบบซึ่งประเมินจากคะแนนแบบวัดจิตสำนึกในการอยู่ร่วมกัน การสังเกตพฤติกรรม และการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า คะแนนแบบวัดจิตสำนึกในการอยู่ร่วมกันหลังเรียนของกลุ่มทดลอง ก สูงกว่าก่อนเรียน และสูงกว่ากลุ่มทดลอง ข อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งคงที่เมื่อวัดซ้ำหลังจบกิจกรรม 4 สัปดาห์ นักเรียนแสดงพฤติกรรมเชิงบวกเพิ่มขึ้น และแสดงมุมมองทางบวกต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคมมากขึ้น

Céline, Natacha และ Alain Guerrien (2020) ศึกษาเรื่อง Play to Reduce Bullying! Role-Playing Games Are a Useful Tool for Therapists and Teachers โดยวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาประสิทธิภาพของเกมสวมบทบาท (RPGs) เป็นโปรแกรมการแทรกแซงเพื่อลดการ

กลั่นแกล้ง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชาวฝรั่งเศสจำนวน 86 คน ได้รับการสุ่มให้เข้าร่วมโปรแกรมการฝึกอบรมความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นด้วยเกมสวมบทบาท (RPGs) จำนวน 3 ครั้ง จำนวน 60 นาที หรือถูกควบคุมเงื่อนไขในกลุ่มนักเรียนที่ได้รับประโยชน์จากวิดีโอทั้ง 3 ครั้ง และอภิปรายในหัวข้อเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งในโรงเรียน ผู้เข้าร่วมทำแบบสอบถามที่ประเมินระดับความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การกลั่นแกล้ง และพฤติกรรมก้าวร้าว ทั้งก่อนกิจกรรม (pretest) และหลังกิจกรรม (posttest) เทียบกับกลุ่มควบคุม ผลการวิจัยพบว่า ระดับความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ และการกลั่นแกล้งและพฤติกรรมก้าวร้าวลดลงอย่างมีนัยสำคัญสำหรับนักเรียนที่เข้าร่วมในกลุ่ม RPGs เกมสวมบทบาทอาจเป็นเครื่องมือที่น่าสนใจสำหรับการแทรกแซงในการจัดการกับการกลั่นแกล้งในโรงเรียน

Christina, Marinus และ Elisa Poskiparta (2011) ศึกษาเรื่อง Bystanders Matter: Associations Between Reinforcing, Defending, and the Frequency of Bullying Behavior in Classrooms โดยการวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมของผู้เห็นเหตุการณ์ (การให้กำลังใจผู้กลั่นแกล้งผู้อื่นกับการปกป้องเหยื่อ) ในสถานการณ์การกลั่นแกล้งเกี่ยวข้องกับความถี่ของการกลั่นแกล้งในห้องเรียนหรือไม่ ตัวอย่างประกอบด้วยนักเรียนระดับประถมศึกษาจำนวน 6,764 คน ตั้งแต่เกรด 3 ถึง 5 (อายุระหว่าง 9-11 ปี) 385 ห้องเรียน ใน 77 โรงเรียน นักเรียนกรอกแบบสอบถามทางอินเทอร์เน็ตในห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ของโรงเรียน ผลจากแบบจำลองหลายระดับแสดงให้เห็นว่าการปกป้องเหยื่อมีความสัมพันธ์เชิงลบกับความถี่ของการกลั่นแกล้งในห้องเรียน ในขณะที่ผลของการเสริมกำลังใจผู้กลั่นแกล้งผู้อื่นมีผลเป็นบวก ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การตอบสนองของผู้เห็นเหตุการณ์มีอิทธิพลต่อความถี่ของการกลั่นแกล้ง ซึ่งทำให้พวกเขาเป็นเป้าหมายที่เหมาะสมสำหรับการแทรกแซงการต่อต้านการกลั่นแกล้ง

Dorothy และ Melissa (2008) ศึกษาเรื่อง Bullying and Victimization During Early Adolescence โดยการวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเคลื่อนไหวของกลุ่มเพื่อนนักเรียนกับพฤติกรรมการกลั่นแกล้งในกลุ่มเด็กวัยรุ่นตอนต้น ประชากรจำนวน 422 คน ประกอบด้วยนักเรียนเกรด 6 ถึงเกรด 8 โดยนักเรียนทำแบบสำรวจซึ่งเป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล แบบรายงานตนเอง และแบบรายงานเพื่อวัดพฤติกรรมการกลั่นแกล้งผู้อื่นและการตกเป็นเหยื่อของเพื่อนนักเรียน รวมถึงการวัดความหลากหลายทางจิตวิทยาสังคม วัยรุ่นเพศชายรายงานว่ามีการกลั่นแกล้งมากและบ่อยครั้งกว่าวัยรุ่นหญิง และนักเรียนชั้นโตจะมีพฤติกรรมการกลั่นแกล้งผู้อื่นมากกว่านักเรียนชั้นเล็ก โดยตัวอย่างร้อยละ 14.5 จะพบกับการถูกกลั่นแกล้งเป็นประจำ

การวิเคราะห์ตัวอย่างสามารถแบ่งกลุ่มผู้กลั่นแกล้งผู้อื่นกับผู้ถูกกลั่นแกล้งออกเป็น 5 กลุ่มย่อย ผู้กลั่นแกล้งผู้อื่นมีจำนวนเพื่อนเท่ากับนักเรียนที่ไม่ได้กลั่นแกล้งเพื่อนของพวกเขา และความสัมพันธ์ระหว่างความนิยมและพฤติกรรมการกลั่นแกล้งนั้นแข็งแกร่งที่สุดสำหรับวัยรุ่นชายชั้นเกรด 6 ในส่วนของเพื่อนและการกลั่นแกล้งพบว่า ร้อยละ 75 ของผู้กลั่นแกล้งผู้อื่นจะถือว่าผู้กลั่นแกล้งผู้อื่นเป็นเพื่อนของตนเอง แสดงให้เห็นว่าผู้กลั่นแกล้งผู้อื่นคบหาซึ่งกันและกัน ร้อยละ 20 ของเหยื่อพบว่ามีภาวะซึมเศร้าและความวิตกกังวล การศึกษานี้ให้การสนับสนุนเบื้องต้นสำหรับความคิดที่ว่า การกลั่นแกล้งหรือการล้อเล่นอาจเกิดจากเรื่องของอำนาจและสถานะของนักเรียนภายในโรงเรียนมัธยม

Ersilia และ Christina (2017) ศึกษาเรื่อง Bullying in schools: the state of knowledge and effective interventions พบว่า การกลั่นแกล้งเป็นหนึ่งในการแสดงพฤติกรรมความรุนแรงที่เกิดขึ้นมากที่สุดในบริบทโรงเรียน โดยการวิจัยเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งเริ่มขึ้นกว่า 40 ปี มาแล้ว เมื่อปรากฏการณ์ที่ถูกเรียกว่าการกระทำก้าวร้าวอย่างจงใจซึ่งกระทำโดยกลุ่มคนหรือคนเดียวใน การกลั่นแกล้งเหยื่อที่ไม่สามารถปกป้องตนเองได้ โดยปัจจัย 3 ประการที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมก้าวร้าวอย่างการกลั่นแกล้งประกอบด้วย 1) การกระทำซ้ำ 2) ความตั้งใจหรือจงใจที่จะกระทำ และ 3) ความไม่สมดุลของอำนาจ ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวทำให้การกลั่นแกล้งมักจะถูกนิยามว่าเป็นการล่วงละเมิดทางอำนาจอย่างเป็นระบบโดยกลุ่มคน เป็นเรื่องที่ทั่วโลกมองว่าเป็นปัญหาที่มีความสำคัญและซับซ้อน ในการวิจัยนี้ได้อภิปรายถึงความแพร่หลาย อายุ ความแตกต่างทางเพศ และรูปแบบของการกลั่นแกล้ง รวมถึงประเด็นที่ว่าทำไมจึงเกิดการกลั่นแกล้ง และนานเท่าใดการกระทำจึงจะยุติลง โดยผลการสำรวจพบว่า พฤติกรรมการกลั่นแกล้งมีความแพร่หลายทั้งในประเทศที่มีรายได้สูง รายได้ปานกลาง และรายได้ต่ำ

Pamela, Horne และ Deborah (2019) ทำวิจัยเรื่อง School Bullying: Changing the Problem by Changing the School โดยการวิจัยมีวัตถุประสงค์แปลความทฤษฎีและงานวิจัยเกี่ยวกับการป้องกันการใช้พฤติกรรมรุนแรงสู่การปฏิบัติ โดยศึกษาพัฒนาการและการประเมินผลโปรแกรมป้องกันการกลั่นแกล้งในโรงเรียนระดับประถมศึกษา ซึ่งโปรแกรมได้พัฒนาขึ้นจากการร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนกับผู้ให้คำปรึกษาของมหาวิทยาลัย รวมทั้งการปรับสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน การให้การศึกษาเกี่ยวกับการป้องกันการกลั่นแกล้งแก่นักเรียน และการให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการกลั่นแกล้งแก่ครูผู้สอน ซึ่งการประเมินผลโปรแกรมผู้วิจัยได้สำรวจนักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรม โดยเก็บข้อมูลในช่วงฤดูใบไม้ผลิปี 1998 (จำนวน 541 คน) และในช่วงฤดูใบไม้ผลิปี 1999 (จำนวน 520 คน) พบว่า ร้อยละ 40 ของนักเรียนรายงาน ว่า ตนเองลดพฤติกรรมก้าวร้าว และ

นักเรียนรายงานว่ ตนเองเป็นเหยื่อการกลั่นแกล้งลดลงร้อยละ 19 โดยพบว่านักเรียนเกรด 3 ถึง 5 รายงานว่ ตนเองเป็นเหยื่อการกลั่นแกล้งลดลงร้อยละ 23 อย่างไรก็ตามไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญเกี่ยวกับพฤติกรรมก้าวร้าว

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า การกลั่นแกล้งเป็นพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงที่พบได้ทั่วโลก โดยเพศชายมักมีพฤติกรรมการกลั่นแกล้งสูงกว่าเพศหญิง ซึ่งการป้องกันการกลั่นแกล้งในโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ ควรทำแบบทั้งโรงเรียนและเสริมสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัย การจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียนควรจัดเพื่อนักเรียนทุกคน และผนวกเนื้อหาเข้าไปในหลักสูตรการเรียนปกติ เนื้อหาควรเน้นทักษะทางอารมณ์สังคม และเสริมสร้างความรู้สึกเห็นใจผู้อื่น การวิจัยเพื่อศึกษาแนวทางการใช้กิจกรรมและสื่อการเรียนรู้ศิลปะเพื่อป้องกันการกลั่นแกล้ง จึงเห็นความสำคัญของการศึกษาแนวทางการใช้กิจกรรมที่เหมาะสมเพื่อสร้างความตระหนักรู้ในตนเองและเสริมสร้างความรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เพื่อป้องกันการกลั่นแกล้งกันของนักเรียน